

διατάττω νὰ πυροβολῆτε ἥττον ταχέως. Ἡμεῖς δὲν φέρομεν μεθ' ἡμῶν τόσας σφαίρας ὥστε νὰ τὰς χαρίζωμεν εἰς ἀνθρώπους οἵτινες τὰς σκορπίζουσιν. Ἐμάθομεν νὰ κάμνωμεν καλῆτέραν χρῆσιν αὐτῶν. Σᾶς παρακαλῶ νὰ μὴ μοὶ δώσητε καὶ πάλιν ἀφορμὴν νὰ σᾶς ἐπιπλήξω.» Χαιρετήσας δ' ὁ λοχαγὸς στρατιωτικῶς, ἀπεκρίθη·—«Κατὰ τὰς διαταγὰς σας, Κύριε συνταγματάρχχα.» Ἐν ᾧ δ' οὗτος τῷ ἔστρεφε τὰ νῶτα ἀπομακρυνόμενος, προσελθὼν εὐφραδίᾳ πρὸς τὸν λοχαγὸν νὰ τῷ ἀναφέρῃ τι, τὸν ὠνόμασε «Βασιλικὴ Ὑψηλότης.» Τότε ὁ συνταγματάρχης ἠρώτησέ τινα τίς ἦτον ὁ λοχαγός του, οὗτος δ' ἀπεκρίθη ὅτι ἦτον ὁ πρίγκιψ Λουδοβίκος τῆς Βαυαρίας. Ἀμα δὲ τοῦτο ἀκούσας, ἐπέστρεψε πρὸς τὸν λοχαγὸν, καὶ καταβὰς τοῦ ἵππου, ἐχαιρέτησεν αὐτὸν βαθέως καὶ τῷ εἶπε· «Μὲ συγχωρεῖτε, ὑψηλότατε. Ὅτε σᾶς ἀπέτεινον τοὺς λόγους ἐκείνους δὲν ἤξευρον τίς εἴσθε. Οὐχ ἦττον ὁμῶς ἐπιμένω εἰς αὐτούς.» Ἡ εὐσταθὴς αὕτη διαγωγὴ του πολὺ μᾶς ηὐχαρίστησε.

III.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ καιρὸς ὅστις παρῆλθεν ἀφ' οὗτου ἀφήσαμεν τὴν Αὐρηλίαν μέχρις οὗ ἀφίχθημεν εἰς le Mans ὑπῆρξε δι' ἡμᾶς ὁ σκληρότερος ὅλου τοῦ πολέμου. Ἡμεθα εἰς τὴν καρδίαν τοῦ δριμυτάτου χειμῶνος, καὶ πᾶσαι αἱ ἀναμνήσεις μου διασταυροῦνται ὑπὸ λευκῶν ἀγρῶν, θυελλῶν, χιόνος, σκυθικοῦ ψύ-

χους· ὥστε ἐδυνάμεθα σχεδὸν νὰ εἰπῶμεν ὅτι ἐλά-
βομεν πεῖραν τῆς εἰς Ῥωσσίαν ἐκστρατείας τοῦ Να-
πολέοντος κατὰ τὸ 1812.

Πλὴν δὲ τούτου μετὰ τὴν Αὐρηλίαν οἱ κάτοικοι
ἐγίνοντο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐχθρικοὶ καὶ σκλη-
ροτράχηλοι, ὥστε καθ' ἡμέραν εἶχομεν νὰ τοῖς ἐκ-
βιάζωμεν τὸν ἄρτον. Τοῦτο δὲ καὶ ἡμᾶς δὲν καθίσα
ἡμερωτέρους, καὶ ἐξ ἐναντίας ἤρχιζε ν' ἀναβράζει ὁ
θυμὸς εἰς τὰ στήθη μας, ὥστε ἡ ἐλαχίστη αὐτῶν
ἀντίσαςις νὰ ἔχη ὀλέθρια ἀποτελέσματα δι' αὐτούς.
Συνήθως οὐδὲ κ' ἂν προσείχομεν πλέον εἰς τοὺς κα-
τοίκους, ἀλλ' ἀνοίγοντες διὰ τῆς βίας ὅ,τι ἦτον ὑπὸ
κλεῖθρα, ἐλαμβάνομεν ὅ,τι ἐχρειαζόμεθα, καὶ ἡτοι-
μάζομεν οἱ ἴδιοι τὴν τροφὴν ἡμῶν. Ἄν δὲ δὲν εὐρί-
σκομεν ἄνθρακας ἢ ξύλα, ἡ πρώτη προστυχοῦσα
τράπεζα μᾶς ἤρκει ῥιπτομένη εἰς τὴν φωτίαν.

Πολλάκις ὅμως ἦσαν τὰ χωρία ἐγκαταλελειμμένα,
μάλιστα ὅσα ἔκειντο εἰς τὰ πεδία τῆς μάχης· τότε
δ' ἔπρεπεν οὐχ ἦττον νὰ καταλύωμεν εἰς αὐτὰ, εἰ
καὶ πυρπολούμενα, καὶ πλήρη τραυματιῶν καὶ πε-
φονευμένων, διότι ἡ πρώτη ἀνάγκη ἦτον νὰ ζητῶμεν
σκέπην κατὰ τοῦ χειμῶνος.

Ἐν τῶν χωρίων τούτων οὐδέποτε θὰ λησμονήσω.
Ἦτον ἡμέρα μάχης, τοῦ Δεκεμβρίου ἡ 11^η καὶ τῆς
ἐβδομάδος κυριακή. Τὸ πεζικὸν εἶχε πολεμήσει δι' ὅ-
λης τῆς ἡμέρας, καὶ τὸ ἑσπέρας ἠνώθημεν μετ' αὐ-
τοῦ εἰς μεγάλην κατὰ τῶν Γάλλων ἔφοδον. Ὅτε δὲ
τὴν νύκτα ἐπεστρέφομεν, ἀπηυδαμένοι μέχρι θανά-

του, εἶχομεν νὰ καταλύσωμεν εἰς τὸ χωρίον Ville-
marceau, καῖον εἰσέτι ἐκ τῆς μάχης τῆς ἡμέρας,
καὶ πλήρες νεκρῶν καὶ θνησκόντων. Εἰς τὰς ὁδοὺς
αὐτοῦ ἔκειντο τὰ πτώματα καὶ ἔρρεε τὸ αἷμα. Ἀ-
πηντήσαμεν δὲ καὶ Γαλλικὴν σημαίαν εἰς τὸν βόρ-
βορον κυλιομένην, ἀλλὰ τοσοῦτον μεμιασμένην, ὥς
οὐδεὶς ἠθέλησε νὰ τὴν λάβῃ. Μετὰ πλείστης προσο-
χῆς καὶ κόπου ἐπροσπαθοῦμεν νὰ διέλθωμεν τὰς ὁ-
δοὺς, χωρὶς νὰ πατῶμεν ἐπὶ τῶν νεκρῶν. Ἐνίοτε ὁμῶς
οἱ τροχοὶ τῶν πυροβόλων ἡμῶν ἔτρυζον περῶντες ἐπὶ
σκοτεινοῦ ὄγκου κειμένου κατὰ γῆς, καὶ οὐ σπανίως
μᾶς ἐφαίνετο ὅτι καὶ ὀξεῖα φωνὴ ἐξήρχετο ἐξ αὐτοῦ.

Τέλος δ' ἐφθάσαμεν εἰς μεγάλην πλατεῖαν, ὅπου
ἐστήσαμεν τὰ πυροβόλα, καὶ οἱ ἴδιοι ἐπορεύθημεν
εἰς τὴν οἰκίαν τὴν μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένην τῆς
πυρκαϊᾶς ἵνα κοιμηθῶμεν. Συνέκειτο δ' ἡ οἰκία αὕτη
ἐκ μιᾶς μόνον μεγάλης αἰθούσης, ἣτις ἦτον πλήρης
ἄχυρου εἰς ὕψος ὑπὲρ τὸν ἥμισυν πῆχυν. Ἀγαθῇ τύ-
χη! ἐλέγομεν, καὶ ἡτοιμαζόμεθα νὰ κατακλινθῶμεν.
Παράδοξον ὁμῶς μᾶς ἐφάνη ὅτι ὑπὸ τὸ ἄχυρον ἡσθάν-
θημεν ὅτι ὑπῆρχον μεγάλαι δοκοί· ἀλλ' οὐδ' αὐτὰς
οὐδὲ τὸ τῆς παροιμίας «φύλλους εἰς τ' ἄχυρα» εἶχο-
μεν τότε νὰ ἐξετάζωμεν. Ἐπέσαμεν ἐπομένως νὰ
κοιμηθῶμεν.

Τὸ κατ' ἐμὲ, ὁμολογῶ ὅτι εἶχον ιδίας τινὰς ιδέας
καὶ ὑποψίας περὶ τῶν ξύλων ἐκείνων· ἀλλὰ μὴ θέλων
νὰ ταράξω τὴν ἡσυχίαν τῶν ἄλλων, οὐδὲν εἶπον,
καὶ ἀπεκοιμήθην ὁ ἴδιος μετ' ὀλίγον. Τὴν δ' ὕστε-

αίαν, ἐγερθέντες, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀχύρου καὶ τῶν ξύλων πατοῦντες, ἐξήλθομεν, καὶ εἶδομεν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας πλῆθος ἐσχισμένων Γαλλικῶν στολῶν, καὶ μέλη ἀνθρώπινα, χεῖρας καὶ πόδας, ὧν λειπον οἱ ἰδιοκτῆται. Τοῦτο ἔρριπτεν ὑποπτον φῶς ἐπὶ τῶν ξύλων τοῦ κοιτῶνος ἡμῶν· καὶ ὅταν ἠρώτησα καὶ τοὺς ἄλλους τί ἐσκέπτοντο περὶ αὐτῶν, μοὶ ὡμολόγησαν ὅτι καὶ αὐτοὶ τὴν χθὲς, πρὶν ἢ κλείσωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς, τὰ αὐτὰ εἶχον συλλογισθῇ ὡς κ' ἐγὼ, δηλαδὴ ὅτι αἱ δοκοὶ ἐκεῖναι ἦσαν... πτώματα! Οὐδεὶς ὁμῶς ἐτόλμησε ν' ἀνασηκώσῃ τὸ ἄχυρον, καὶ ἔμεινε τοῦτο μυστήριον.

ΙΘ'.

Οὕτως ἐπροχωροῦμεν κυριεύοντες τὸν τόπον βῆμα πρὸς βῆμα, καὶ πορθοῦντες πόλιν κατόπιν πόλεως. Παρήλθομεν τὸ Blois, πόλιν ἱκανῶς μεγάλην, ἔχουσαν ἀνάκτορον Φραγκίσκου τοῦ Α' ἐπὶ τοῦ Λείγηρος, καὶ ἐμείναμεν ἡμέρας τινὰς πολεμοῦντες ἐμπρὸς τοῦ Vendôme. Ἐπειτα δὲ σχεδὸν πάντοτε εἰς τὰς μάχας ταύτας ἔταττεν ἡμᾶς ἡ κακὴ ἡμῶν τύχη εἰς τὰς ἐφεδρείας, ὅπου εἴμεθα ἡναγκασμένοι νὰ μένωμεν ἐν ἀπραξίᾳ ἐκτεθειμένοι εἰς τὸ γαλλικὸν πῦρ, καθὼς οἱ Σπαρτιάται εἰς τὰς Πλαταιάς. Ὅστις μετέσχε τοῦ κατὰ τῶν Γάλλων πολέμου ἠξέυρει ὅτι ἡ κινδυνωδὲς ἔρα θέσις ἦτον ὀπίσω τῆς γραμμῆς μᾶλλον παρὰ ἐν αὐτῇ, διότι οἱ Γάλλοι, ὡς σκοπεύουσι, σέλλουσι τὰς